

Секция 14

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ИСТОРИЧЕСКИЙ ОПЫТ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

«Политика есть концентрированное выражение экономики» — однажды подметил классик. Данная формула использована как отправная точка в дискуссии о современном положении и будущем Беларуси.

Объектом внимания на секции выступили политические проблемы развития Республики Беларусь, отношения государства и гражданского общества, бизнеса и власти. Участники представили свой взгляд на основные направления внутренней и внешней политики Республики Беларусь, предложили пути решения политических и социально-экономических проблем, с которыми сегодня сталкивается наше общество и государство.

А.А. Варламова

БДЭУ (Мінск)

Навуковы кіраўнік — І.І. Сацукевіч

ТАПАНІМІКА БЕЛАРУСІ ў ЧАСЫ ІСНАВАННЯ СССР

Тапонімы — назвы геаграфічных аб'ектаў — суправаджаюць нас кожны дзень і ўсё жыццё. Схавацца ад іх немагчыма. І ігнараваць — таксама. Работа «Тапаніміка Беларусі ў часы існавання СССР» прысвечана даследаванню тапанімікі беларускіх населеных пунктаў у перыяд існавання СССР.

Прадметам даследавання з'яўляюцца тапанімічныя змены на карце Беларусі, што адбыліся з 1917 па 1991 г., гэта значыць, у перыяд існавання Савецкай улады і СССР. Мэта майго даследавання — адшукаць усе перайменаванні гарадоў і вёсак, што адбыліся ў часы СССР, у храналагічнай паслядоўнасці. У якасці задачы — імкненне адказаць на пытанне, навошта гэта зрабілі, чаму населеныя пункты назвалі менавіта так, а не інакш.

Першае перайменаванне адбылося ў Беларусі ўжо ў 1918 г., праз год пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Тады невялікае мястэчка Раманава на Магілёўшчыне было пераназвана на Леніна [1, с. 198]. Відавочна, у гонар правадыра бальшавіцкай партыі Уладзіміра Леніна. Напэўна, камусьці назва мястэчка падалася сугучнай прозвішчу імператарскай сям'і Раманавых. Хоць на самой справе нашае Раманава да расійскіх Раманавых і Мікалая II ніякіх адносін не мела. Як і горад Ігумень — да настояцеля праваслаўнага манастыра — ігумена. Але ў 1924 г. яго перайменавалі ў Чэрвень [1, с. 400] — у гонар наступлення Чырвонай Арміі ў чэрвені 1920 г. на пазіцыі польскіх войскаў падчас савецка-польскай вайны. І заадно пазбавіліся ад рэлігійнай, як здавалася, назвы.

Шмат вёсак было перайменавана ў 1938 г., але найбольш — у 1964-м, калі сваіх спрадвечных назваў пазбавіліся каля 400 населеных пунктаў Беларусі. Відавочна, што іх старыя назвы не адпавядалі новай савецкай ідэалогіі. Шэраг перайменаваных тапонімаў мелі яскравы рэлігійны сэнс: Божадары, Іконкі, Касцельная, Крыжы, Папоўка, Святы Дух, Спаская, Чортаў Камень, Царковішча, што пры атэістычнай палітыцы ў СССР рабіла іх вялікай мішэнню. Некаторыя назвы нагадвалі савецкім уладам пра класавых ворагаў і эксплуатацыю сялянства: Баяры, Каралі, Княжыца, Князі, Маёнтак, Фальбаркава, Шляхта, Юрздыка, а таму таксама былі перайменаваны. Іншыя перайменавалі з-за напісання на замежных мовах або ўзгадак пра іншыя нацыянальнасці: Аугустберг, Амерыка, Вулька Жандовая, Ляхаўка, Ляхі, Эрштэрмай. Але і былі проста немілагучныя і нават неэстэтычныя назвы [2, с. 52]: Брахлы, Брухачы, Бядневічы, Дурневічы, Неўмывакі, Лапці. Усяго, па маіх падліках, з 1917 па 1991 г. было перайменавана больш за 500 населеных пунктаў, абсалютная большасць з якіх неслі ў сваіх назвах зашыфраваны код беларускай зямлі.

Безумоўна, гэтыя перайменаванні нанеслі вялікую шкоду беларускай тапаніміцы. Таму што любая назва нясе асветніцкую задачу, падбурховае нас да пошука, пытлівасці, цікаўнасці. За гады незалежнай Рэспублікі Беларусь удалося вярнуць назвы толькі двум вёскам. Першая з іх — Магілёна, якая з 1964 г. называлася Нёманам і знаходзілася на беразе ракі ...Нёман [3, с. 69]. А вось другая — Парыж! І нават такую незвычайную назву не пашкадавалі, памяняўшы яе на Навадурск. Але мясцовыя жыхары не скарыліся і правялі ў 2006 г. рэферэндум, і — зноў сталі парызжанамі!

Такім чынам, мы стаім на парозе доўгага і няпростага шляху да вяртання нашых спрадвечных беларускіх назваў, і я спадзяюся, што мая работа стане чарговым крокам на гэтым шляху.

Літаратура

1. *Жучкевич, В. А.* Краткий топонимический словарь Белоруссии / В. А. Жучкевич. — Минск : Изд-во Белорус. гос. ун-та, 1974. — 447 с.
2. *Кавалёва, А. В.* Слоўнік перайменаваных паселішчаў Беларусі / А. В. Кавалёва ; пад рэд. В. В. Шура. — Мінск : Права і эканоміка, 2013. — 138 с.
3. *Лыч, Л. М.* Назвы зямлі беларускай / Л. М. Лыч. — Мінск : Універсітэцкае, 1994. — 127 с.

БДЭУ. Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт. Бібліятэка.

БГЭУ. Белорусский государственный экономический университет. Библиотека.°

BSEU. Belarus State Economic University. Library.

<http://www.bseu.by/elib@bseu.by>